

Riksdagens protokoll 1999/2000:8

Tisdagen den 28 september

Kl. 14.00 – 15.38

Protokoll
1999/2000:8

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 20 och 21 september.

2 § Ny riksdagsledamot, m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till Valprovsningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att

dels Ana-Maria Narti (fp), Stockholm, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 oktober 1999 sedan Olle Wästberg (fp) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamöter har i detta fall utsetts Karin Karlsbro och John Ahlmark (båda fp),

dels Inger Karlsson och Lena Dygård (båda s) utsetts till ersättare fr.o.m. den 23 september 1999.

Från Riksskatteverket har också inkommit ny bilaga till tidigare utfärdade bevis för ersättare i dessa fall.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen och den nya bilagan till bevis för ersättare och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 27 september 1999

Lars Tottie/

Kerstin Siverby

3 § Avsägelser

Talmannen meddelade att *Ulf Nilsson* (fp) avsagt sig uppdraget som ledamot i lagutskottet fr.o.m. den 1 oktober.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Johan Pehrson* (fp) avsagt sig uppdraget som suppleant i lagutskottet fr.o.m. den 1 oktober.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Helena Bargholtz* (fp) avsagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet fr.o.m. den 1 oktober.

Kammaren biföll denna avsägelse.

4 § Meddelande om kompletteringsval till vissa utskott

Talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser fr.o.m. den 1 oktober anmält Ana Maria Narti som ledamot i lagutskottet efter Ulf Nilsson, som suppleant i utbildningsutskottet efter Ulf Nilsson och som suppleant i arbetsmarknadsutskottet efter Helena Bargholtz, Ulf Nilsson som ledamot i utbildningsutskottet efter Barbro Westerholm och som suppleant i lagutskottet efter Johan Pehrson, Johan Pehrson som suppleant i konstitutionsutskottet efter Barbro Westerholm samt Helena Bargholtz som suppleant i socialförsäkringsutskottet efter Barbro Westerholm.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i lagutskottet
Ana Maria Narti (fp)

ledamot i utbildningsutskottet
Ulf Nilsson (fp)

suppleant i konstitutionsutskottet
Johan Pehrson (fp)

suppleant i lagutskottet
Ulf Nilsson (fp)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Helena Bargholtz (fp)

suppleant i utbildningsutskottet
Ana Maria Narti (fp)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Ana Maria Narti (fp)

Talmannen meddelade att val av ledamöter och suppleanter till Nordiska rådets svenska delegation skulle företas *torsdagen den 30 september kl. 12.00*.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1999/2000:8

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:8 av Lena Ek (c) om Nationellt resurscentrum.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 oktober 1999.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens plenifria vecka 40 och att statsrådet Mona Sahlin är bortrest vecka 41.

Stockholm den 22 september 1999

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:9

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:9 av Lena Ek (c) om de regionala tillväxtavtalen.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 oktober 1999.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens plenifria vecka 40 och att statsrådet Mona Sahlin är bortrest vecka 41.

Stockholm den 22 september 1999

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:10

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:10 av Camilla Sköld Jansson om konsekvensanalyser utifrån ett regionalt perspektiv.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 oktober 1999.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens plenifria vecka 40.

Stockholm den 22 september 1999

Näringsdepartementet

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:4 av Lars Leijonborg (fp) om det svenska biståndet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 oktober 1999.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 22 september 1999

Maj-Inger Klingvall

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1999/2000:1 om kvinnomisshandel

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Helena Bargholtz har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att stävja kvinnomisshandeln. Jag besvarar hennes fråga främst utifrån de områden som jag som justitieminister ansvarar för.

Att kvinnor varje dag utsätts för mäns våld och att hemmet för många kvinnor är den farligaste miljön att vistas i är oacceptabelt. Våldet mot kvinnor är något som angår oss alla.

Min och regeringens inställning i frågan har kommit till klart uttryck bl.a. genom kvinnofridsreformen, som är ett samlat åtgärdsprogram mot våld mot kvinnor. Den bygger på ett långvarigt utredningsarbete för att fånga upp alla aspekter på hur våldet mot kvinnor ska kunna motverkas. Bakgrunden till reformen är just den problembild som Helena Bargholtz beskriver i sin interpellation. Reformen omfattar, förutom lagstiftning, en mängd åtgärder för att förebygga våld mot kvinnor och för att utsatta kvinnor ska få ett bättre stöd och bemötande. Tanken är att våldet mot kvinnor måste bekämpas genom ett brett och långsiktigt arbete inom alla samhällets sektorer och på alla nivåer. Berörda myndigheter har också fått gemensamma uppdrag av betydelse i detta sammanhang. De ska regelbundet redovisa sina insatser till regeringen. Vissa myndigheter har också fått särskilda uppdrag.

När det gäller de områden som jag som justitieminister ansvarar för har polis och åklagare och andra myndigheter fått i uppdrag att på olika sätt utveckla sitt arbete när det gäller våld mot kvinnor. Det pågår nu ett omfattande arbete för att ta fram och utveckla ny kunskap och bättre arbetsmetoder, bl.a. inom polisen. Rikspolisstyrelsen har fått i uppdrag att inventera och till regeringen rapportera vilka särskilda insatser som görs vid landets samtliga polismyndigheter i frågor om våld mot kvinnor. Rikspolisstyrelsen ska också i samråd med Domstolsverket, Riksåklagaren och Socialstyrelsen leda en satsning på fortbildning av personal inom rättsväsendet, socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Jag kan inte nog betona att rättsväsendet måste bli betydligt bättre på att ge utsatta kvinnor ett bättre skydd, stöd och bemötande. Vi måste ha ett system som ger dessa kvinnor rimliga möjligheter att medverka i den rättsliga processen utan att utsättas för onödiga ytterligare påfrestningar. Annars tappar de förtroendet för rättsväsendet. Grundläggande är att de personer som möter dessa kvinnor har förmågan att förstå den situation de befinner sig i och att vara lyhörda för deras behov. Hur en utsatt

kvinna blir bemött av polisen kan t.ex. vara av avgörande betydelse för hennes vilja att stå fast vid en polisanmälan. Hennes vilja att medverka i en utredning är i sin tur ofta den avgörande faktorn för åklagarens möjlighet att nå framgång med ett åtal.

Myndigheternas förmåga att hantera frågor som rör utsatta kvinnor avgörs i hög grad av hur detta arbete prioriteras och av vilka metoder och samarbetsformer som de tillämpar. Ett fördjupat samarbete mellan polis och åklagare är viktigt och ingår också som en del i närpolisreformen. Enligt uppgifter från Brottsförebyggande rådet kan man konstatera att rättsväsendet under första halvåret med den nya kvinnofridslagstiftningen lyckades med att hålla ganska korta handläggningstider när det gäller dessa prioriterade brott. Från polisanmälan till åtal och vidare till dom förflöt det i många fall inte mer än några månader.

I Handen bedriver nu polis, åklagare, domstol och frivård tillsammans projektet Snabbare lagföring. Målsättningen är att det från brott till dom inte ska ta mer än tre veckor. Den högst prioriterade brottstypen är våld mot kvinnor. Detta är ett uppmuntrande exempel på ett nytt sätt att arbeta. Genom det engagemang som projektet förutsätter och den snabba handläggningen får kvinnorna också klara besked om att det våld som de utsätts för är en brottslighet som tas på allvar och kan bekämpas.

Som bekant har Brottsförebyggande rådet redovisat sitt uppdrag att göra en förstudie av de tekniska och praktiska förutsättningarna för elektronisk övervakning av män som brutit mot besöksförbud. Vi går nu vidare med att utreda de rättsliga och organisatoriska förutsättningarna för en sådan övervakning. Vi måste dock vara klara över att en sådan övervakning aldrig kan lösa mer än en del av problemet.

Det är därför nödvändigt att vi också överväger andra sätt att åstadkomma ett ökat skydd för våldsutsatta kvinnor. Särskilt viktigt är det att finna former för att snabbt och effektivt kunna bryta ett pågående eller överhängande övergrepp. Det är viktigt att vi i framtiden satsar på de verkligt effektiva sätten att hjälpa utsatta kvinnor.

Men samtidigt är jag övertygad om att de i grunden viktigaste långsiktiga insatserna för att förebygga våld mot och kränkningar av kvinnor inte ligger inom rättsväsendet. Sådan inte straffbar "lindrig" psykisk misshandel som Helena Bargholtz nämner, där hon med rätta sätter ordet lindrig inom citationstecken, motverkas t.ex. bäst genom andra åtgärder än en kriminalisering. Kriminalisering har tidigare bedömts inte vara någon ändamålsenlig metod för att komma åt sådan psykisk misshandel, och jag ser inte någon anledning att göra en annan bedömning i dag. Jag tror i stället att ett långsiktigt arbete, särskilt med barn och ungdomar, när det gäller jämställdhet mellan könen och attityder är rätt väg att gå.

De tre nyligen inträffade tragiska händelser som Helena Bargholtz nämner illustrerar den skrämmande verklighet som kvinnofridsreformen syftar till att förändra. Vad vi nu måste göra är att bygga vidare på den grund som har lagts genom denna reform så att den får fullt genomslag inte minst hos berörda myndigheter. Genom reformen vill vi åstadkomma att alla berörda drar åt samma håll och lär sig att samverka med varandra. Delvis är det fråga om att i grunden ändra attityder.

Jag är övertygad om att de grundläggande förändringar som är nödvändiga bara kan åstadkommas genom ett långsiktigt, allvarligt syftande, metodiskt arbete som bygger på kunskap.

Prot. 1999/2000:8
28 september

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för det utförliga svaret på min interpellation om kvinnomisshandel.

Det är, fru talman, skamligt att Sverige, ett land som fick utmärkelse på den stora kvinnokonferensen i Beijing för sin framstående jämställdhet, som sitt största jämställdhetsproblem ska ha kvinnomisshandel. Detta är ett jämställdhetsproblem som jag anser är större än det som handlar om lönediskriminering. Kan det vara annat när det förra året gjordes 20 000 anmälningar om kvinnovåld och när 16 hotade kvinnor i Stockholms län fick sätta livet till?

Jag vet ju att justitieministern anser, helt riktigt, att denna fråga inte bara faller inom hennes fögderi utan också i högsta grad är en social fråga. Därför kommer jag också att interpellera socialministern för att höra hans uppfattning om vilka insatser han anser bör göras för att minska kvinnovåldet.

Jag pekar i min interpellation på flera viktiga insatser som bör prövas för att minska kvinnovåldet. Hit hör utbildning och resurser för polis och vårdpersonal, stärkt ställning för kvinnor som brottsoffer genom vidgat besöksförbud för män som hotar och misshandlar, elektrisk fotboja, rätt för kvinnor att använda tårgasspray och särskilda stödpersoner som hjälper kvinnorna i samband med rättegångarna. Kvinno-, mans- och brottsofferjourer bör få mer statlig hjälp för att finansiera sin verksamhet. Om dessa insatser är alla i stort sett överens.

Men jag tar också upp ett par mer kontroversiella förslag som jag skulle vilja höra justitieministerns uppfattning om. Det gäller indraget körkort för män som döms för misshandel, i likhet med vad som gäller vid grova våldsbrott.

Det gäller också kommunarrest eller bosättningsplikt. I båda dessa fall råder det delade meningar om det är effektiva medel för att förhindra kvinnomisshandel och om de är lagliga. Det finns de som menar att kommunarrest eller bosättningsplikt för svenska medborgare skulle strida mot grundlagen.

Ett stort problem är hur man ska kunna förhindra att män fortsätter att misshandla nya kvinnor. En man som misshandlat en kvinna, vilken lämnat honom, fortsätter ofta att misshandla kvinnor i sina nya relationer. Det kan gälla utländska kvinnor som lockas hit av män. Men det gäller också svenska kvinnor. Kan man från det offentliga samhällets sida på något sätt varna kvinnor för dessa män? Att det civila samhället kan göra det är ju obestridligt. Får jag som privatperson höra att min väninna förälskat sig i en man som hon är ovetande om, men som jag vet, har dömts för kvinnomisshandel, drar jag mig nog inte för att tala om det för henne. Men vad får t.ex. en socialsekreterare eller en polis göra? Här tar väl tystnadsplikten överhand?

Jag har ingen lösning, men jag vill gärna höra justitieministerns tankar om dessa problem.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ändå framhålla det positiva i att kvinnovåldet nu inte bara är en kvinnofråga. Det har ju under senare tid mycket tydligt framgått att detta också engagerar män i hög grad. Detta stora problem är alltså en mycket mänsklig fråga.

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det positiva, om man får uttrycka sig så i detta sammanhang, är att det finns en så stor och bred enighet i vårt land om att vi har ett problem som vi inte accepterar och som vi har bestämt oss för att lösa. Det är sant att vi är ett föredöme i världen när det gäller jämställdhet men att vi fortfarande även har detta problem. Men det är vi ju inte ensamma om i världen. Jag tror t.o.m. att vi kanske åtminstone har uppmärksammat och tagit denna fråga på större allvar än man har gjort i många andra länder.

När det gäller åtgärder har vi genomgått ett stort arbete som bl.a. riksdagen har varit delaktig i. Det har gett oss en bra bas för att gå vidare utifrån en gemensam ståndpunkt.

Helena Bargholtz tar upp nya idéer när det gäller hur man skulle kunna gå vidare för att ge framför allt ett ökat skydd till kvinnorna. Jag tycker att alla nya idéer är värda att övervägas. Jag tror att det viktiga i sammanhanget dock är att alltid överväga vad effekterna av en åtgärd kan vara. När vi är så engagerade i en fråga som vi är i denna är det lätt att vi vill dra i väg och vidta så många åtgärder som möjligt. Men jag tror att det är viktigt att vi alltid överväger om vi uppnår de effekter som vi är ute efter, eftersom det också finns effekter av negativt slag som kan inträffa. T.ex. är förslaget om tårgas inte helt oproblematiskt, och kvinnojourerna har inte alls ställt upp så positivt för t.ex. den lösningen. Vi måste därför överväga detta vidare.

När det gäller bosättningsfrågan och att utvidga t.ex. effekterna av besöksförbud går vi nu vidare, och vi överväger om detta är ett sätt att komma längre för att ge ett skydd.

Jag tror att det är mycket viktigt att det finns en tystnadsplikt inom socialtjänsten, polisen och andra myndigheter, inte minst för de utsatta kvinnornas skull. De måste kunna lita på att de myndigheter som de vänder sig till har tystnadsplikt. Jag tror att det skulle kunna rycka undan förtroendet för myndigheternas arbete om man från kvinnornas sida inte kunde vara säker på att det som de berättar stannar hos myndigheten. Denna fråga bör nog angripas mer utifrån att myndigheterna med den information som de får också agerar på ett aktivt sätt för att hindra t.ex. våld i ett hem, att man intervenerar, att man samarbetar över myndighetsgränserna. Och där ser vi delvis över tystnadspliktsreglerna för att säkerställa att myndigheternas samarbete inte försvåras, eftersom det är en av de åtgärder vi tror är viktiga för att få en utveckling som innebär att samhällets stöd till kvinnorna blir bättre, nämligen samarbete över myndighetsgränser.

I övrigt tror jag att tystnadsplikten i sig är ett större skydd för kvinnor än utgör ett hot. Men tystnadsplikt innebär inte att en myndighet som har fått information ska förhålla sig passiv, utan tvärtom innebär det att informationen ska läggas till grund för aktiva åtgärder. Där är vi ännu inte, att det fungerar såsom vi vill.

Anf. 4 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag delar justitieministerns uppfattning när det gäller värdet av tystnadsplikten för att skydda de kvinnor som utsätts för detta. Men fortfarande funderar jag mycket på om man kan göra något för att skydda framtida kvinnor från att råka ut för sådana saker. Kan man kon-

statera att vissa beteenden på ett tidigt stadium hos män kan så att säga varna dessa kvinnor? Detta kanske jag ska ta upp med socialministern så småningom. Jag har hört talas om många kvinnor som har träffat i deras tycke underbara män som de blir förälskade i och flyttar ihop med. Men efter ett tag blir det samma visa igen. Och särskilt utsatta är ju de kvinnor som träffar män på semestrar, kvinnor som är helt utlämnade åt dessa män när de kommer till Sverige. Man brukar använda ett tvivelaktigt ord, nämligen kvinnoimport. Dessa kvinnor känner ju inte till någonting om svenska myndigheter eller vart de kan vända sig för att få hjälp och stöd i en sådan situation. De är kolossalt utlämnade. Jag ser det som ett stort problem.

Jag har förstått att det finns något att ta fasta på när det gäller männen, och det är att ge dem kristerapi. Kvinnorna behöver kristerapi. Men också männen kan, enligt vad många forskare har sagt, bli hjälpta om de får kristerapi i fängelset. Jag vill fråga justitieministern vilka möjligheter man har. Sätter man in insatser mot män i fängelse för att ge dem möjlighet att förändra sitt beteende?

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Att män tar kvinnor från andra länder, för dem till Sverige och att kvinnorna sedan råkar illa ut är ett problem som jag har uppmärksammat på flera olika sätt. Ett lagförslag kommer att behandlas av riksdagen i vår. Det går ut på att ändra de regler vi har i dag om dessa kvinnors möjlighet att stanna i Sverige när de måste bryta med mannen på grund av förhållandena i relationen. Det kommer att ske en lagändring som gör det möjligt att ge dem uppehållstillstånd trots att de inte uppfyller kravet på att ha varit i Sverige i två år, om det görs sannolikt att det har förekommit övergrepp.

En annan åtgärd som delvis har att göra med tystnadsplikten är att Invandrarverket föreslås få tillgång till kriminalregisterutdrag och lägga det till grund för bedömningen av huruvida en kvinna ska få inresetillstånd till Sverige eller inte. Det kan vara ett sätt att skydda kvinnor från att hamna i en situation som är helt oacceptabel och som de inte har någon kunskap om.

Behandling av män som slår är en oerhört angelägen uppgift. Det är den andra sidan av myntet. Kvinnorna behöver hjälp i den situation de befinner sig i. Men det är också viktigt att vi satsar på att ge stöd, hjälp och behandling till de män som slår. Det finns möjlighet att genomgå en behandling under den tid man avtjänar fängelsestraff. På flera anstalter i Sverige finns särskilda program för män med denna problematik, som innebär att de får viss terapi som syftar till att skapa eller i vart fall grundlägga en insikt om problematiken för att senare kunna vidarebehandla den. Terapin kan vara individuell men ges mest i grupp. Men det räcker inte med bara den terapin när det har gått så långt att någon är dömd till fängelsestraff. Det är ännu viktigare att samhället på kommunal nivå kan erbjuda terapi både till kvinnan och mannen på ett betydligt tidigare stadium.

Det är viktigt med förebyggande åtgärder, att vi reagerar på ett tidigt stadium. Det finns goda exempel från t.ex. Norrköping, där man har ett mycket professionellt sätt att arbeta. Man går in i relationerna och erbjuder behandling till mannen och kvinnan samtidigt. Det har visat sig vara

mycket framgångsrikt. Den typen av exempel borde spridas och bli regel i varje kommun i vårt land. Detta är, som sagt, en fråga som egentligen ligger utanför min kompetens.

Prot. 1999/2000:8
28 september

Anf. 6 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Justitieministern talar om att myndigheterna ska arbeta över gränserna. Då måste väl också statsråden göra det emellanåt.

Jag har en avslutande fråga som knyter an till ministrarnas tidigare inlägg. Jag ställde frågan om man överväger förslagen om körkortsindragning respektive kommunarrest. När ungefär kan det komma något förslag? Jag tror personligen mycket på att förhindra män att köra bil. Det gör det svårare för dem att ta sig till kvinnan. Dessutom är det alltid besvärligt för män att bli av med sitt körkort, därför att det hindrar dem också i många andra avseenden. Jag är angelägen om att man prövar det så snart som möjligt.

Det vore skönt om man också kunde få förslaget om kommunarrest klarlagt omgående. Vi är många som säger att man ska flytta mannen och inte kvinnan. Det som är så jobbigt för kvinnan är att det inte är nog med att hennes man slår henne. Hon måste dessutom, när hon bryter upp, bygga upp ett helt nytt liv för sig och sina barn. Många kommuner har stora problem med att hjälpa kvinnor att få tag i ny bostad, hitta dagisplatser och skolor åt barnen. Syftet ska vara att man försöker flytta mannen så att han inte kan komma åt kvinnan lika lätt. Man måste överväga hur man ska gå till väga med de åtgärderna. Jag vill gärna höra vad statsrådet anser om detta. Framför allt, när kan vi få se nya förslag?

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är viktigt att det finns ett sektorsövergripande arbete. Om vi kräver samarbete av myndigheterna är det givetvis viktigt att departementen samarbetar med varandra. Det är därför jag dristar mig att i så stor utsträckning gå över departementsgränserna. Det här är en problematik som inte kan hanteras isolerad utifrån ett perspektiv.

När det gäller att gå vidare med åtgärder efter det stora reformpaket som vi har lagt fram handlar det i första hand om att överväga vad man finner ändamålsenligt att utreda. Det vi närmast arbetar med är ett direktiv till en utredning. Det kan vara många olika typer av frågor som man kan fänga upp och lägga in i en sådan utredning, för att metodiskt komma vidare.

Helena Bargholtz tar upp den principiella synen på vem man ska ingripa mot. Det är oerhört viktigt. Vi har hittills i stor utsträckning inriktat oss på att ge kvinnan ett skydd. Visserligen finns besöksförbud och hela det repressiva systemet, som riktar sig mot den man som är förövare. Men man kan fråga sig om inte samhället ytterligare kunde stärka sina åtgärder mot mannen, för att på det sättet ge ett skydd åt kvinnan utan att inskränka hennes integritet och rörelsefrihet.

Vi studerar olika system i andra länder. I England och Österrike har man laborerat med vissa modeller, där man i större utsträckning flyttar på mannen. Det är inte lätt och det löser inte alla problem. Men vissa metoder kan, omsatta till svenska förhållanden, kanske vara framkomliga. Även det kommer i så fall i nya direktiv för fortsatt arbete.

*Svar på
interpellationer*

Jag vill också påminna om att vi ser fram emot en proposition som handlar om brottsoffer. I den propositionen finns rester kvar från Brottsofferutredningens förslag, som kommer att beröra kvinnor som är utsatta för våld och innebära ökat stöd till dem, bl.a. i samband med rättegång.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1999/2000:6 om domstolsnedläggningar

Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Runar Patriksson har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att stoppa den domstolsnedläggning som pågår i Värmland och övriga Sverige. Runar Patriksson har vidare frågat mig om regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att trygga den grundläggande statliga samhällsservicen runtom i Sverige.

När det gäller Runar Patrikssons första fråga är den lätt att svara på. Det pågår inte någon domstolsnedläggning i Värmland.

Jag vill att medborgarna i hela landet ska ha tillgång till en dömande verksamhet med god kvalitet, god effektivitet och god tillgänglighet. Eftersom medborgarnas krav på domstolarna är högre nu än tidigare, samtidigt som domstolarnas uppgifter efter inträdet i den europeiska unionen är betydligt vidare och svårare krävs det att domstolarnas organisation och arbetsformer ändras för att motsvara alla dessa förändringar. Till detta kommer förändringar i befolkningsunderlaget, ny teknik, bättre kommunikationer m.m.

Runtom i landet pågår det därför för närvarande en översyn av arbetsformer och organisation av domstolarna i syfte att öka domstolarnas effektivitet och förbättra en redan god kvalitet. Ett sådant arbete bedrivs av Domstolsverket tillsammans med tingsrätterna i Värmland. Syftet med detta arbete är inte att lägga ned någon domstol i Värmland utan att se om resurserna kan utnyttjas effektivare genom ett ökat samarbete mellan domstolarna i länet. Jag har av mina medarbetare informerats om att en av flera lösningar som övervägs av tingsrätterna i Värmland och Domstolsverket är att göra en domkrets av hela länet med bibehållande av domstolsverksamhet vid de fyra tingsrätterna. En gemensam domkrets möjliggör att mål specialiseras till vissa av enheterna, att domarna och övrig personal får utrymme att kompetensutveckla sig samtidigt som det stora flertalet mål av mer normalt slag även fortsättningsvis handläggs vid de nuvarande enheterna. En modell med större domkretsar där verksamheten bedrivs vid flera domstolar kräver en gemensam administration och en gemensam ledning av verksamheten. För medborgarna innebär en lösning med större domkretsar enbart förändringar till det bättre eftersom resurserna kan fördelas bättre, personalen kan specialisera sig och därigenom hålla högre kompetens samtidigt som den geografiska närheten till domstolen bibehålls.

Jag vill understryka att modellen inte försämrar målunderlaget för de mindre tingsrätterna utan den innebär snarare att mindre tingsrätter kan tillföras målkategorier från de större tingsrätterna i regionen som de i dag inte alls handlägger. Som ett exempel kan en domstol när det inte är residensstad handlägga alla fastighetsmålen i länet.

Olika former av samverkan mellan domstolarna kommer att vara nödvändig för att garantera en god kvalitet i den dömande verksamheten i hela landet. Även med en sådan inriktning vill jag inte utesluta att det när det gäller vissa domstolar, t.ex. där det är mycket nära mellan domstolarna eller där målunderlaget är alltför litet, kommer att finnas behov av att lägga samman domstolen på orten med en annan intilliggande domstol.

När det gäller Runar Patrikssons andra fråga om den statliga samhällsservicen så kommer denna fråga bl.a. att behandlas av Utredningen om den framtida regionalpolitiken (N1999:01). Kommittén ska bl.a. lämna förslag som rör glesbygdens och landsbygdens roller i en omställning till ett ekologiskt och kulturellt samhälle samt grundläggande servicefrågor, både avseende statlig och avseende kommunal service. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 augusti nästa år.

Regeringen har även givit Konsumentverket i uppdrag att, i samråd med Glesbygdverket, dels utveckla och upprätthålla en databas med uppgifter om hushållens tillgång till service, dels årligen till regeringen rapportera om hur samhällstillgången utvecklas. Databasen ska vara i drift senast den 1 januari nästa år. Syftet är att dels underlätta länsstyrelsernas och kommunernas arbete med att lämna stöd till kommersiell service, dels möjliggöra en uppföljning av att avtal med statliga servicegivare fullföljs.

Även om regionalpolitik primärt inte är mitt område så är det, precis som Runar Patriksson framför, viktigt att tillgängligheten och samhällsservicen i hela landet är god. Det innebär dock inte att antalet tingsrätter över tiden ska vara lika. För att garantera kvaliteten och tillgängligheten för medborgarna kan ny teknik, kommunikationer m.m. också bidra till att bibehålla eller förbättra samhällsservicen i hela landet.

För att knyta ihop Runar Patrikssons frågor om domstolsväsendet och regionalpolitiken vill jag avslutningsvis nämna förslaget i budgetpropositionen, som innebär att fastighetsinskrivningen koncentreras till sju orter i landet. Förslaget innebär att det till dessa sju orter – Norrtälje, Mora, Eksjö, Hässleholm, Uddevalla, Härnösand och Skellefteå – överförs verksamhet som i stor utsträckning kommer från de större centralorterna i landet och som därigenom ökar utbudet av arbetsplatser på orter av det slag som Runar Patriksson nämner.

Anf. 9 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman och fru justitieminister! Jag tackar för svaret och hoppas att jag har tolkat det rätt, nämligen att det verkar som att ingen förändring ska ske i Värmland. Alla tingsrätter ska få vara kvar. Den lokala förankringen i rättsprocessen kommer fortsättningsvis att vara precis som i dag. Som jag har antytt i min interpellation och som jag framfört som min mening är detta det bästa för rättssäkerheten, som jag tycker är det viktigaste i den debatt som vi i dag har i frågan.

Fru talman och fru justitieminister! Har en ändringsorder utgått från departementet som stoppar de tänkta förändringarna? Kan alltså ropen från juristerna i Värmland upphöra i och med löftet om att inga förändringar kommer att ske – dvs. att alla tingsställen blir kvar?

Lite längre fram i svaret säger dock justitieministern att en sammanslagning av de mindre tingsställena till en större ort inte kan uteslutas.

Jag upplever ett dubbelt budskap när det gäller det som sägs i början av svaret och när det gäller det som sägs lite längre fram i svaret. Det här kan vi inte längre acceptera, utan nu måste alla berörda få klara besked. Motståndet mot en centralisering är kompakt ute i landet. Det verkar vara bara i Stockholm och i regeringskanslierna som urbaniseringen är den allenarådande och rätta politiken.

Som glesbygdspolitiker klarar jag inte att inte sätta in även denna samhällsviktiga servicefråga i ett rättvisesammanhang. Det gäller då fördelningen av resurser mellan storstadsområdena och landsbygden/glesbygden, som ju definitionen är hos Glesbygdsverket. Posten slutar med sin kassaservice. Lantbrevbärarservicen är hotad. Försäkringskassans kontor centraliseras till städerna. Arbetsförmedlingens resurser dras ned lika över hela landet, även där statistiken visar 10 % arbetslöshet, ja, upp till 15 % arbetslöshet för ungdomen. Detta får till följd att 20–30 % av befolkningen i landet känner sig övergiven och orättvist behandlad av samhället, vilket kan påverka rättsmedvetandet och skapa oönskade och okontrollerade tilltag, främst för de unga arbetslösa.

Fru talman och fru justitieminister! Låt oss bli överens om att behålla tingsrätterna på alla orter där de i dag finns, både i Värmland och i övriga landet! Ja, låt rättvisan gentemot det svenska folket bäst visas av det statsråd och det departement som har rättvisan som sitt arbetsområde!

Mitt inlägg i dag blir inte så mycket längre. Såvitt jag förstår blir det en debatt i frågan redan i morgon. Det visste jag inte om när jag skrev min interpellation men nu förstår jag att frågan kommer att diskuteras ytterligare i morgon. Jag skulle dock gärna vilja ha svar på mina frågor om jag har uppfattat det hela rätt när det gäller framtiden för rättsväsendet i Värmland.

Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Runar Patriksson har alldeles rätt i att det ska bli en debatt i frågan här i riksdagen men det blir på torsdag, om jag är riktigt underrättad. Då kommer debatten att handla om domstolarna i hela Sverige – inte bara om domstolarna i Värmland, som, såvitt jag förstår, Runar Patriksson här har inskränkt sin debatt till.

Om Runar Patriksson uppfattade vad jag sade som att ingen förändring ska ske vid Värmlands domstolar har Runar Patriksson missuppfattat mig. Det arbete som pågår mellan domstolarna i Värmland syftar till förändringar men inte till någon nedläggning av tingsrätter. Anledningen till att man har startat ett arbete för att göra förändringar i domstolarnas sätt att arbeta är just att förhindra att det uppstår ett krav på och en nödvändighet att lägga ned tingsrätter.

Vid ett lagmansmöte i Sunne i somras tog tingsrätterna i Värmland initiativ till att starta ett projekt om samverkan mellan tingsrätterna när det gäller administrativa uppgifter och dömande uppgifter. Domstolsverket och de värmländska domstolarna har tillsatt en särskild organisation för att bedriva detta utvecklingsarbete. Jag tycker att de här domstolarna har visat att man har förstått att det finns ett behov av att förändra organisation, samarbetsformer, inre arbetsordning, arbetsrutiner och annat vid domstolarna för att klara de allt större krav som vi ställer på domstolarna.

Jag vill säga till Runar Patriksson att rättssäkerheten inte har någon-
ting med antalet tingsrätter att göra. Det handlar om betydligt knepigare
frågor. Ytterst är det de frågorna som förändringsarbetet syftar till att
hantera, och då på ett sådant sätt att vi även i framtiden stolt kan säga att
i Sverige har vi domstolar som fungerar med hög kvalitet, i enlighet med
medborgarnas krav, och med högsta tänkbara rättssäkerhet.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 11 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det här kan låta bra. Det låter ju som att enigheten är stor
mellan departementet och domstolsväsendet i frågan. Det är dock så att
vi som sitter i riksdagen inte hittar på sådana här saker helt själva. Visst
är det en hel del saker som kommer upp utifrån den egna erfarenheten
men framför allt är det så att folk hör av sig. I det här fallet måste jag nog
påstå att framför allt juristerna är mycket oroliga just för rättssäkerheten.

Efter att ha varit kommunalpolitiker i många år måste jag påstå att en
av de frågor där jag känt mest ansvar och som jag ansett vara viktigast är
den som handlar om att utse nämndemän som har kännedom om dem
som ska dömas vid den domstol/den tingsrätt/det tingsställe som ligger
närmast den kommun där jag har varit verksam. Jag har oerhört många
exempel på att den personliga kännedomen kanske gör att en ung eller en
medelålders människa blir dömd på ett sådant sätt första gången att fort-
satt verksamhet vid tingsrätt inte behövs.

Jag tror att ju längre bort, ju opersonligare domstolarna blir, desto
svårare blir det att döma rätt. Det var min mening med ordet rättssäker-
het. Det kanske är en enklare rättssäkerhet än den juristerna själva kan
bedöma, men det är min bevekelsegrund när jag tar upp en sådan här
fråga.

För övrigt verkar det alltså som om en del sammanslagningar kom-
mer att ske. Tingsställen kommer att försvinna på vissa ställen i Värm-
land, för det är klart att det finns orter där de ligger nära varandra.

Jag är tveksam till om kompetenshöjningen kan kompensera en geo-
grafisk försämring. Jag har inte fått ett enda bevis som talar i den rikt-
ningen från dem som har hört av sig till mig i den här frågan. Den utred-
ning som påtalas, som Domstolsverket har gjort, får stor kritik för den
slutsats som man drar för framtiden när det gäller domstolsväsendet i
Värmland.

Nu kommer debatten på torsdag. Det var på torsdag, jag har förstått
att jag sade fel dag, och vi får se vad som kommer upp. Vi får höra vilka
partier, vilka politiska bedömare och vilka riksdagsledamöter från olika
delar av landet som delar min uppfattning i frågan.

Tack för svaret!

Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Runar Patriksson tar upp kompetens och ifrågasätter om
man uppnår någon höjd kompetens om den lokala kännedomen minskar.

Lokal kännedom kan onekligen också vara en kompetens. Det argu-
mentet vill jag gärna acceptera. Men att bedriva dömande verksamhet
kräver kompetens av mycket annat slag också. Det är den kompetensen
som kanske är svårare att utveckla om man inte skapar förutsättningar för
domstolarna och deras personal att medvetet kunna investera i och av-
sätta tid för kompetenshöjning.

När det gäller lokal kännedom över huvud taget vill jag passa på att göra ett klarläggande där det ibland finns ett missförstånd. Att ha lokal kännedom om förhållandena i samhället kan vara av värde i den dömande verksamheten. Men aldrig på det sättet att faktisk kunskap om förhållanden som inte har åberopats i rättegången kan läggas till grund för domen. Personlig kännedom t.ex. om de personer som är föremål för prövning av en domstol får icke läggas till grund för domstolens beslut. Bara de omständigheter som förs fram i rättegången och är tillgängliga för alla ska användas. Det är också ett rättssäkerhetskrav. Därför tror jag att man ska undvika att för mycket trycka på nämndemännens personliga kunskaper beträffande personer och lokala förhållanden.

Samtidigt vill jag också understryka att kännedom om samhällsförhållanden är värdefull, och ingenting hindrar den även i en annan organisatorisk lösning än den som i dag kan finnas på en ort. Rekryteringen av nämndemännen ska givetvis fortfarande vara lokal. Vi ska inte ha nämndemän bara från centralorter eller från storstäder. Nämndemännen ska komma från hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1999/2000:3 om telemedicin

Anf. 13 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kenneth Johansson har frågat mig dels vilka initiativ regeringen avser att ta för att påskynda utvecklingen inom telemedicinen, dels om regeringen är beredd att ta initiativ för att starta ett projekt för ett svenskt hälsonät, likt den norska modellen. Vidare har Kenneth Johansson frågat mig vilka initiativ regeringen avser att ta för att minska administrativa och juridiska hinder för användningen av telemedicin samt om regeringen avser att ta initiativ för att bygga ut ett finmaskigt fibernät i hela landet till alla hem, företag och vårdinrättningar för att öka möjligheterna till sjukvård i hemmet.

För att hälso- och sjukvården effektivt ska kunna ta till vara möjligheter som informationstekniken erbjuder nu och de närmaste åren framöver krävs utveckling av nya lednings- och organisationsformer. Lösningarna måste tillgodose hälso- och sjukvårdspolitiska mål om en god och säker vård, god kvalitet och patienten i centrum.

Genomförandet av sådana IT-satsningar har hittills huvudsakligen legat på Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut (Spri), som är en ideell förening med staten och Landstingsförbundet som medlemmar. Spris arbete har bl.a. behandlat nationella krav på funktionalitet och innehåll i samt struktur på elektroniska patientjournaler, tekniska och logiska standarder för kommunikation och långtidslagring. Arbetet har också resulterat i en nationell gemensam termdatabas, som kan kopplas till den elektroniska journalen. Arbetet har också skett rörande modeller för hur patientintegriteten ska kunna bevaras på betryggande sätt vid datakommunikation och lagring, men också för att undvika förvanskning av information om patienterna. Visst ytterligare utvecklingsarbete måste dock ske innan dessa IT-lösningar fullt ut kan integreras i det dagliga arbetet inom hälso- och sjukvården.

Uppföljningar som gjorts av förändringsarbetet inom vissa landstingsområden visar på volymmässiga minskningar av pappershanteringen och att vårdkvaliteten ökar, främst genom kortare ledtider. Patienter och läkare kan snabbare och lättare få besked om undersökningsresultat. Resultaten hittills har också rönt uppskattning internationellt, särskilt vad gäller arbetet med elektroniska journaler och säkerhet och integritet.

Inom EU:s ram har arbete påbörjats för att i första hand skapa en gemensam marknad för IT-produkter inom hälso- och sjukvård. Spri har därvid ansvarat för ett delprojekt. Arbete pågår dessutom inom EU med svensk medverkan beträffande bl.a. gemensamma informationsstrukturer samt säkerhet och sekretess som har sin grund i patientens integritet.

Överväganden pågår nu om nya former för det centrala utvecklingsarbetet inom hälso- och sjukvården. Beslut har fattats om att verksamheten vid Spri ska upphöra vid årsskiftet 1999/2000. Landstingsförbundet har därvid tillsatt en utredning om organisation för IT-strategisk samverkan på nationell nivå. I det sammanhanget övervägs formerna för det fortsatta arbetet inom Spris nuvarande IT-verksamhet. Det skulle vara av stort värde om ett kompetenscentrum för hälso- och sjukvårdsinformatik och medicinsk informatik kunde skapas. En samverkan mellan staten, sjukvårdshuvudmännen och universitet och högskolor är därför önskvärd.

Utvecklingen av telemedicin har pågått under en längre tid. Men det är fortfarande så att man får betrakta telemedicin som varande i ett tidigt utvecklingsskede, åtminstone avseende breda tillämpningar och påverkan på arbetsprocesser, organisation och struktur i hälso- och sjukvården. Intresset avspeglar framför allt de möjligheter som telemedicin kan erbjuda t.ex. när det gäller ekonomi, kvalitet, tillgänglighet, patientservice och samverkan.

Mer specifikt kan telemedicin medföra bättre tillgänglighet och utnyttjande av expertkunskap, expertkonsultationer, kvalitetssäkring genom exempelvis *second opinion* samt snabbare diagnostik och behandling. Telemedicinen är också ett verktyg för att hålla samman vårdkedjan och för att utöka samarbetet i vården och mellan olika vårdgivare. Dessutom kan telemedicin ge oss nya verktyg för utbildning på distans, exempelvis mellan primärvård och sjukhus. Telemedicin kan även ses som ett verktyg för verksamhets- och strukturutveckling i hälso- och sjukvården.

Staten har ett ansvar för att en väl fungerande IT-infrastruktur finns tillgänglig i hela landet. Människor och företag bör ha tillgång till snabb dataöverföring till en rimlig kostnad. Det kräver investeringar i bredbandig IT-infrastruktur, vilket kan ske i både privat och offentlig regi. Att knyta samman samtliga kommuner i ett öppet stomnät kan bli ett viktigt steg för att hävda hela Sveriges konkurrenskraft i det nya seklet.

Slutligen vill jag nämna att regeringen kommer att presentera en IT-proposition under år 2000.

Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

Telemedicin ger onekligen stora möjligheter. Runtom i landet pågår mycket intressanta projekt för att utveckla telemedicinen. I somras var jag på studiebesök vid Astrid Lindgrens barnsjukhus i Stockholm. Jag har även besökt Visby lasarett för att ta del av deras arbete på området. Besöken, tillsammans med övriga kontakter, bekräftar en positiv bild av utvecklingen av telemedicinen, en utveckling som vi från Centerpartiet på alla sätt vill stödja. Vi saknar dock en gemensam samlad strategi från statens sida, vilket i värsta fall kan leda till att Sverige hamnar på efterkälken.

Jag har under sommaren varit med och skrivit en rapport om telemedicinen, vars huvuddelar återfinns i den motion som Centerpartiet väcker i dag på detta område.

Vi föreslår som en del i Centerpartiets inriktning på digital allemansrätt ett statligt nationellt hälsönät, ett gemensamt och sammanhållet projekt för att påskynda den telemedicinska utvecklingen och användningen.

Telemedicinen gör det möjligt att skicka röntgenplåtar eller bilder till närmaste sjukhus för konsultation eller till en specialist i en annan del av världen. Den gör det möjligt att låta en läkare på distans lyssna på ett hjärta för att avgöra om det finns behov av att flytta patienten till sjukhuset. Den ger patienten möjlighet att från hemmet kommunicera med läkare via teleöverföring. Patienten kan då med trygghet vistas i hemmet efter t.ex. en svår operation.

Telemedicinen utvecklar ambulans- och helikoptersjukvården. Den gör det möjligt att få tillgång till specialistvård i hela landet samtidigt som specialister inte behöver vara rädda för att förlora sin kompetens om de arbetar långt ifrån det stora sjukhuset.

Vi vill att det nationella hälsönätet ska knyta samman alla vårdcentraller, äldreboenden, stora och små sjukhus, privatkliniker etc. Vi vill se ett system där hälsovården och sjukvården kommunicerar med varandra för konsultation och utbildning. Vi vill förbättra möjligheterna till vård på lika villkor i hela landet och att det ges möjligheter att bibehålla och utveckla en decentraliserad vårdstruktur. Vi tycker att det mycket offensiva och målmedvetna arbete som inte minst vårt grannland Norge har bedrivit inom telemedicinområdet kan stå modell för ett kommande utvecklingsarbete.

Jag tycker att socialministern har givit en intressant redovisning som svar på min interpellation. Jag är övertygad om att vi är överens om telemedicinens värde. Jag har för min och Centerpartiets del uttalat en iver att påskynda telemedicinens utveckling. Jag skulle vilja fråga socialministern om han är lika ivrig som jag i detta avseende. Vad sägs om idén att bygga ut ett svenskt hälsönät liknande det norska?

Jag tycker att tankarna om ett kompetenscentrum verkar intressanta. Skulle socialministern vilja utveckla dessa tankar något? Är det möjligt att säga något om hur långt man har kommit i arbetet på detta?

En sista fråga: Finns det risk för att det kommer att uppstå någon form av kompetensglapp när Spri nu ska avvecklas?

Anf. 15 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag tror att Kenneth Johansson och jag har samma optimistiska hållning till telemedicinens betydelse för den framtida sjukvården. Det var kanske rentav så att samtidigt som Kenneth Johansson var i Visby var jag i Huddinge. Jag har nämligen studerat arbetet i Huddinge, där uppkopplingen till Visby spelar en central roll. Det var fascinerande att se hur läkarna i Visby fick stöd av sina specialistkolleger i Huddinge och därmed kunde förbättra vården i Visby. Man behövde då inte åka från Gotland in till fastlandet för att få väsentlig behandling.

Jag tror mycket på att telemedicinen kommer att utvecklas. Jag ska ta del av den motion som Centerpartiet har väckt för se hur ni resonerar när det gäller statens ansvar för uppbyggnad av ett nationellt hälsönät.

Situationen är den att det just nu pågår ett arbete med uppföljning av den verksamhet som Spri hittills har bedrivit. Det får inte bli så att avvecklingen av Spri leder till att någon kompetens går förlorad. Det handlar om att sjukvårdshuvudmännen, Landstingsförbundet och staten tar ett ansvar för att den kompetens som har upparbetats inom Spri kan utvecklas i nya miljöer och i nya sammanhang.

Det är ur den synpunkten som jag har en förhoppning om att staten tillsammans med sjukvårdshuvudmännen och Landstingsförbundet ska kunna verka för att det upprättas ett kompetenscentrum för hälso- och sjukvårdsinformatik och medicinsk informatik. Hur det ska se ut och vilket ansvar som detta kompetenscentrum har när det gäller utvecklingen av telemedicin kan jag inte svara på nu, men jag hoppas att vi ska kunna diskutera det gemensamt. Någonstans måste vi ha ett nationellt ansvar för att telemedicinen utvecklas.

Jag kan dock berätta för Kenneth Johansson att regeringen på *ett* område kommer att ta ett initiativ. Det gäller att förmå svensk industri och svensk företagsamhet att satsa ytterligare på att utveckla tekniken kring telemedicinen. Näringsministern och jag kommer gemensamt att inbjuda de delar av det svenska näringslivet som har specialkompetens på området för att diskutera i vilken mån man kan samverka för att utveckla tekniken. Detta är inte någon lösning på nätproblemet, men jag tror däremot att det är viktigt att Sverige och svensk industri finns i framkanten när det gäller utveckling av ny teknik.

Jag menar att frågan om ett nationellt nät enligt den modell som har utvecklats i Norge ska tas upp i den diskussion som vi för med sjukvårdshuvudmännen med anledning av den överenskommelse som Socialdemokraterna och Centern träffade i våras. När vi ska följa upp diskussionerna om satsningarna på att utveckla en fungerande primärvård som ger patienter över hela landet lika rättigheter till vård kan utvecklingen av ett sådant här nät spela en central roll.

Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Centerpartiet anser alltså att vi ska bygga upp ett nationellt hälsönät för att samordna, utveckla, påskynda och vara ett stöd för de regionala projekten och för den nationella samverkan som redan sker. Visionen om en gränslös hälso- och sjukvård kan nog bli verklighet enbart om IT-användningen utformas på rätt sätt och om systemen blir likartade över hela landet. Vi menar därför att det behövs ett gemensamt nationellt nät. Det är också bråttom, eftersom utvecklingen går mycket

*Svar på
interpellationer*

snabbt. Sverige har verkligen en högkvalitativ sjukvård, och jag tror att en gemensam satsning på ett nationellt projekt kan leda till att Sverige blir världsledande även inom användningen av telemedicin.

Centerpartiet vill alltså driva på den här utvecklingen, och jag har tolkat det svar som socialministern har givit så att vi är helt överens om detta. Jag tycker att Norges satsning är värd en studie. Jag är, som jag sade tidigare, imponerad av norrmännens målmedvetna arbete. Man har nationellt tagit på sig ett ansvar för att driva på detta.

Regionsjukhuset i Tromsö har fått i uppgift att etablera en telemedicinsk avdelning som skulle utgöra den nationella kompetensresursen och motorn i den norska utvecklingen. Den norska staten har avsatt årliga medel för utveckling och implementering av IT-stöd och applikationer i de fem hälsoregioner som finns i Norge. Man har beräknat att investeringskostnaderna ska betala sig ganska snabbt genom ökad effektivitet och totalt sett lägre kostnader.

Jag tycker, som sagt, att vi har en del att lära. Vi får diskutera detta tillsammans i det fortsatta arbete som socialministern aviserar. Vi är från Centerpartiet självfallet intresserade av ett sådant, så att vi kan få en bra, väl utbyggd och högkvalitativ sjukvård i hela vårt avlånga land.

Jag vill avslutningsvis tacka för ett svar som pekar på att vi nu kan gå vidare och med kraft se till att telemedicinen utvecklas i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1999/2000:5 om arbetslösheten

Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Runar Patriksson har frågat statsminister Göran Persson om hur regeringen ser på arbetsmarknadsläget i norra och västra Värmland och om regeringen tänker vidta åtgärder med anledning av indragningen av arbetsmarknadsmedel från Länsarbetsnämnden i Värmlands län.

Låt mig börja med att säga att arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Orsaken till att regeringen minskade AMS åtgärdsanslag i våras var att den *totala* arbetslösheten i Sverige sjunkit kraftigt under de senaste åren. Jag är medveten om att den starka tillväxt och kraftiga sysselsättningsökning som Sverige för närvarande upplever inte kommer alla regioner och individer till del. Många kommuner i Värmland och de andra s.k. skogslänen brottas fortfarande med hög arbetslöshet och företagsnedläggningar, vilket leder till vikande befolkningstal och minskad sysselsättning.

Vad gäller fördelningen av de arbetsmarknadspolitiska medlen mellan länen görs de av AMS, som har att ta hänsyn till arbetsmarknadssituationen i respektive län. Samma hänsyn till de olika länens arbetsmarknadssituation görs självklart av AMS även när det är fråga om indragningar.

Att förutsättningarna kan variera från län till län och mellan kommunerna inom ett län beaktas alltså noga när AMS och länsarbetsnämnderna fördelar de arbetsmarknadspolitiska medlen.

Jag kan förstå att indrag av medel mitt under ett verksamhetsår gör det svårt att planera verksamheten, men jag utgår från att länsarbetsnämnden kan hantera även denna ryckighet i planeringsförutsättningarna eftersom man känt till denna indragning sedan början av april.

Minskningen av åtgärdsmedlen bör inte behöva leda till s.k. idiotstopp, men väl till en striktare planering av hur medlen används. Jag delar Runar Patrikssons uppfattning att de arbetsmarknadspolitiska medlen ska användas där behovet är som störst, och målet ska vara riktiga arbeten. Fokus nu ska vara på att tillsätta lediga platser, motverka flaskhalsar och hjälpa dem som har allra svårast att få ett nytt arbete.

Sedan indragningen gjordes har jag följt utvecklingen mycket noga. Det har visat sig att en del län, däribland Värmland, haft svårt att anpassa sig till de nya förutsättningarna, och t.o.m. augusti hade Värmland förbrukat mer än 80 % av sina medel. Denna mycket kraftiga medelsförbrukning i Värmland kan omöjligen förklaras endast på grund av regeringens indragning. Jag är djupt oroad av de rapporter som kommer från vissa län om att medlen är slut och att människor riskerar att fara illa.

Regeringen har nu den 9 september beslutat att AMS får en förhöjd anslagskredit med 640 miljoner kronor som AMS ska fördela till de län där man bedömer att det är nödvändigt. Detta innebär att AMS ekonomiska beslutsutrymme för åtgärder i år är större än de utgifter AMS hade förra året. Samtidigt är arbetslösheten i dag klart lägre.

Mot denna bakgrund finner jag inte någon anledning att nu vidta någon ytterligare åtgärd med anledning av Runar Patrikssons interpellation.

Anf. 18 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman och herr näringsminister! Tack för svaret.

Vi har träffats tidigare i dessa frågor, och näringsministern kanske tycker att jag börjar bli tjatig. Men trycket finns hela tiden i Värmland. Jag känner verkligheten i och med att jag lever i den dagligen. Så fort jag kommer hem eller när telefonen ringer i mitt rum i riksdagshuset så får jag ta itu med samma fråga. Jag tror inte riktigt att vi har klart för oss att siffrorna är lika över hela landet. Näringsministern måste ta mig på mitt ord att siffrorna för Värmland fortfarande är skrämmande.

Jag ber om ursäkt för att interpellationen ställdes till statsministern. Jag var lite uppgiven efter ett möte i Karlstad där länsarbetsdirektören, landshövdingen m.fl. var närvarande. Vi insåg den svåra situationen för länet, och vi tyckte att det var lämpligt att vända oss till statsministern och informera honom om läget i Värmland. Jag är fullt nöjd med att det är näringsministern som har svarat.

Jag har en färsk hälsning från i går från Värmlandsrådet, med samtliga kommunalråd, riksdagsledamöterna, landshövdingen och länsarbetsdirektören närvarande. De var glada för att få veta att jag i dag skulle ha denna debatt. Det är inte så lätt att få träffa näringsministern öga mot öga. Han är ju även arbetsmarknadsminister och trafikminister. Därför är det skönt att få fram dessa frågor. Jag har färsk siffror från Värmland som jag ska föredra lite längre fram.

”Du måste vara sträng och korrekt”, sade en person i telefonen i går kväll. Jag fick upplysningar om arbetsmarknadsläget i hans kommun. Jag ska försöka vara sträng och korrekt, så att vi verkligen förstår allvaret.

Jag har tyvärr inte interpellationen med mig, men det är möjligt att jag skrev att jag börjar bli orolig för att Näringsdepartementet godtar siffror på 10 % arbetslöshet. Siffrorna från i går, framlagda av länsarbetsdirektören i Värmland, visar på en arbetslöshet på 9,5 %. För ett år sedan var det 9,7 %, dvs. en förändring med 0,2 %. De öppet arbetslösa utgör 6,4 % och de som befinner sig i åtgärd utgör i dagsläget 3,1 %. Det problematiska är att de som befinner sig i en åtgärd minskar och de öppet arbetslösa ökar. Naturligtvis är anledningen att medlen för åtgärder har minskat. Det har skett en radikal minskning av utbetalningen av medel till åtgärder. Människor går från åtgärder och studier till att bli öppet arbetslösa.

Jag ska ge ett exempel från ett studiebesök för en vecka sedan vid Kyrkeruds folkhögskola i Årjäng. Där måste ett tiotal elever sluta sina studier den 15 november efter det att förhållandena har ändrats i det särskilda studiestödet. De kommer att fylla på skaran för öppet arbetslösa. Problemen med studiemedel är inte en ren arbetsmarknadsfråga. Vid studiebesöket var även arbetsförmedlingen representerad. Man var förtvivlad över att i en klass på en folkhögskola finns människor med svuxa, svux, särskilt utbildningsbidrag och de som deltar i kunskapslyftet. De har alla olika förutsättningar. Det var likadant förra året, och då var det valår. Då ändrades det särskilda utbildningsbidraget så att det var möjligt att få det ytterligare ett år.

Jag hoppas att vi kan talas vid och få fram en förändring, så att inte tio personer bara i denna skola måste gå ut i arbetslöshet. Det är lika i hela Värmland och vid landets folkhögskolor. För denna skola innebär detta också att när dessa tio personer slutar får skolan 300 000 kr mindre i utbildningsbidrag. Jag återkommer i nästa anförande.

Anf. 19 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig få börja med att titta på statistiken. Jag har statistiken för augusti tillgänglig – den färskaste som finns.

Låt oss titta på hur antalet arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder står i relation till arbetskraften. Arbetslösheten i riket uppgick till 7 %, och arbetslösheten i Värmland uppgick till 8,4 %. Det gällde alltså arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i relation till arbetskraften. Enligt Arbetskraftsundersökningen, AKU, har sysselsättningen i Värmland ökat med 2 % under det senaste året. Detta innebär att antalet sysselsatta personer har ökat med 3 600 i Värmland. Jag är medveten om att detta varierar från kommun till kommun.

Arbetslösheten är, enligt det räknasätt jag redogör för, för närvarande 8 % i Årjäng enligt Länsarbetsnämnden i Värmlands län. Därför menar jag att det sker förändringar i Värmland, och det kommer att ske än mer förändringar när vi tillför mer pengar.

Fru talman! Låt oss titta på Folkpartiets krav på regionalpolitiken och koppla den till interpellanten Runar Patrikssons diskussion nu. Jag kan konstatera att Folkpartiet liberalerna föreslog i oppositionens budgetalternativ för 1999 att medlen till arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle minskas med 4 miljarder kronor. Detta skulle innebära 180 miljoner kronor mindre till Länsarbetsnämnden i Värmlands län och 1 800 färre åtgärdsplatser.

Vad gäller regionalpolitiken yrkade Folkpartiet vid samma tillfälle att anslaget till regionalpolitiska insatser skulle minska med 500 miljoner kronor. Vi bör ju faktiskt vara logiska, i vart fall stå för den politik vi driver. Med detta vill jag ha sagt att vi i regeringspartiet gör allt vad vi kan för att förbättra Värmlands läge, men det är inte lätt när vi har partier här i kammaren som kräver att vi ska ha 4 miljarder mindre i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vilket gör 180 miljoner kronor bara i Värmland.

Med detta vill jag inte ha sagt att det inte förekommer problem i Värmland. Jag är medveten om detta, och nu har det också tillförts 665 miljoner mer. Det är ju så att när det gäller anslagskrediten har man fått ta del av 1 miljard plus 665 miljoner. Det innebär att man har mer pengar i dag än vad man hade förra året, trots att vi har en lägre arbetslöshet, genom att man alltså har fått ta del av 1 665 miljoner i anslagskredit. Därför menar jag att det måste finnas möjligheter även för Värmland, även om det nu finns stora problem i Värmland.

Anf. 20 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det finns delade meningar om siffrorna, men *mina* siffror är länsarbetsdirektörens från i går, och jag ska överlämna dem senare – de finns i mina papper här. Den enda siffra som stämde helt med mina var 3 690 nya arbeten. Men totalt är de arbetslösa 16 079, varav öppet arbetslösa 10 879 och i åtgärd 5 200, vilket gör en total siffra på 9,5 %. Detta presenterades i går.

Så går vi tillbaka till partipolitiken. Det är helt riktigt: Vi måste naturligtvis slå på varandras partipolitik! Men om man tar ordet "omfördela" gäller det dock ganska många miljarder, och det som jag vill ifrågasätta är: Ligger arbetsmarknadspengarna på rätt ställe, där vi har investerat, t.ex. där skolor finns, där det inte finns annat än asfalterade vägar och där servicen fungerar till 100 %? Näringsministern har ju besökt Värmland några gånger nu och sett inte minst vår vägstandard osv. Det är inte så lätt att i detta län också driva nyföretagande.

Årjängs kommun nämndes här. Som tur är har på en månad ett norskt företag som gör kycklingmat anställt en hel del över gränsen, och det har räddat oss just för tillfället. Risken är att det är en tillfällig lösning, men jag förstår att siffran har förändrats tack vare detta. Men det står en annan fabrik i Årjäng, Elektromekan, som är i behov av arbetskraft och som inte kan ta den arbetskraft som jag har skrivit till näringsministern om som finns på TVAB och som borde omskolas i fem till åtta veckor för att eventuellt kunna få arbete så att fabriken skulle kunna byggas ut.

Sådana saker tror jag att vi måste väga in. Vi måste omfördela även om vi skulle ta bort 4 miljarder, vilket det kanske kan vara tveksamt om Folkpartiet har rätt i. Vi är kanske inte alltid överens med våra partier. Jag har också en egen regionalpolitisk motion som inte riktigt överensstämmer med de siffror som här nämndes, men det är klart att jag står för partiets politik. Men att omfördela mera tror jag faktiskt är en möjlighet. Det gäller att se: Ligger arbetsmarknadsmedlen på rätt ställe i förhållande till de statistiska siffror som finns över arbetslösheten, och hur är det med omskolningsmöjligheterna?

Anf. 21 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Att omfördela 500 miljoner i regionalpolitiska medel är väldigt mycket. Det klarar man inte med mindre än att det kommer att få utomordentligt stora konsekvenser för just glesbygden, eller om man så säger för skogslänen, för det är där pengarna hamnar. De pengarna hamnar inte i storstadsregionerna, och därför menar jag att vi kan lägga bort omfördelningen. Nästa gång hoppas jag att Folkpartiet liberalerna verkligen satsar på regionalpolitiken och stöder en sådan politik här i kammaren.

Budgetpropositionen har ju en hel del förslag som Värmland kommer att kunna ha stor glädje av. Jag är också övertygad om att länsarbetsnämnden kommer att kunna använda detta och även kommunerna. Det gäller inte minst frågan om kompetenssatsning. Det handlar om mål 3, dvs. 2,4 miljarder under åren 2000–2002. Det gäller dessutom kompetensutvecklingen för anställda individuellt, vilket handlar om ungefär 1,2–1,3 miljarder per år. Det handlar också om 130 miljoner kronor för att satsa på dem som redan arbetar för att klara av flaskhalsar – det handlar alltså om arbetsmarknadsutbildning för dem.

Det handlar också om en åtgärd som glesbygden kan ha väldigt stor glädje av – om man använder det uttrycket – och det är att vi nu inför en s.k. skatterabatt eller ett förstärkt anställningsstöd som gäller nu fr.o.m. den 1 oktober, som innebär att man bara betalar 25 % av den totala lönesumman. 75 % drar man av. Det är för dem som har varit arbetslösa eller inskrivna i tre år eller längre. Fr.o.m. den 1 januari är det så att för den som har varit arbetslös två år eller längre betalar man bara 25 % de första sex månaderna, och de följande 18 månaderna – man förbinder sig till 24 månader – betalar man 75 %. Det blir 33 %. Man betalar alltså ingen arbetsgivaravgift. Därmed menar jag att det finns oerhört stora möjligheter att använda detta.

I Värmland liksom i Norrbotten – ett län jag känner till väldigt väl – dras man med ett problem som är större i dessa län än annorstädes, och det är att vi har många långtidsarbetslösa. Denna åtgärd är riktad mot detta. Så här finns ett nytt instrument, och det finns också många andra instrument. Därtill kommer att de 665 miljoner som AMS ska fördela ska fördelas med utgångspunkt i dem som har det besvärligast. Och det är klart: Det finns kommuner i Värmland som har det besvärligare än andra kommuner på andra ställen. Men ser man generellt på Värmland är arbetslösheten inte mycket högre där än på andra ställen. Jag skulle kunna stå här och ta mitt eget kära län, Norrbotten, som exempel. Om det nu är en tröst, inte för mig, men för interpellanten, så är det värre där. Och det är väl inte något bra betyg egentligen, utan där måste också stora satsningar göras.

Anf. 22 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Precis innan vi startade fick jag ett samtal från Norrbotten, närmare bestämt Kiruna, och jag har besökt länet många gånger. Jag vet att problematiken är mycket lik Värmlands, och det var därför jag i förra inlägget talade om omfördelning. Nu är det Värmland det gäller eftersom jag representerar Värmland, men jag tror att vi skulle kunna ha en gemensam debatt om skogslänen.

Det finns en del positivt i den nya satsningen på utbildningssidan, men det är nog också så att den utbildningsnivå som finns i många av de kommuner som vi nu diskuterar är själva problemet. Kunskapslyftet, som jag personligen tycker är väldigt bra, är någonting som kanske skulle renodlas och ges möjlighet som en arbetsmarknadsåtgärd i många av de här kommunerna, att användas som ett lyft för många så att de inte förblir långtidsarbetslösa utan får möjlighet att gå ut både i tillverkningsindustri och annat. Jag inbjuder härmed arbetsmarknadsministern att komma till Värmland som kommunikationsminister för att försöka få fram goda åtgärder för näringslivet till näringsministern!

Anf. 23 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag också säga att det viktigaste regionalpolitiska medlet är stöd till kommunerna, och det ökar nu kraftigt. Vi kan också se att kommunerna får en allt bättre ekonomi, framför allt på grund av att arbetslösheten sjunker kraftigt och att sysselsättningen ökar. Därtill finns det också med i budgetpropositionen – det har anmälts tidigare men finns med i budgetpropositionen – den s.k. kommundelegationen, där det ska fördelas ut en mängd miljarder till de kommuner som har det svårast och till landsting. Det tror jag kommer att ha en mycket stor betydelse för just regionalpolitiken och för kommunerna.

Men låt mig få avsluta i alla fall detta inlägg med att säga att det går mycket bra för Sverige. Vi får gå tillbaka till 60-talet och till den tid då vi hade en oerhört snabb tillväxt för att kunna jämföra.

Men, och det vill jag också ha sagt, det går inte bra för alla individer. Det är fortfarande många individer som har det väldigt svårt. Det är en arbetslöshet man har haft väldigt länge. De har svårt att få ett jobb på en arbetsmarknad i regioner där det inte heller går så bra. En av de viktigaste politiska åtgärderna nu är att tillse att vi får tillväxt inte bara i storstadsregionerna utan över hela Sverige. Därmed kan vi säga att vi är överens.

Det görs mycket, och vi ser också hur vi alltmer går mot en bättre tid, även i dessa regioner och dessa kommuner.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 1999/2000:2 om den nya kommunakuten

Anf. 24 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Helena Bargholtz har frågat hur regeringen avser att säkerställa att ansökningar till kommunakuten kommer att handläggas objektivt och med bortseende från partipolitisk bedömning.

Anslaget för bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting har funnits sedan år 1996. Syftet har varit att ”skapa möjligheter att i rekonstruktivt syfte tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation”. Hittills har 89 kommuner och fem landsting ansökt om bidrag. Efter prövning av varje särskilt fall har regeringen fattat beslut om bidrag till 13 kommuner. Villkoret för stöd har varit att kommunen

upprättar en plan som beskriver de åtgärder som kommunen själv kommer att vidta för att nå ekonomisk balans senast år 2000.

Eftersom många av de kommuner som ansökt om bidrag visade sig ha övermäktiga åtaganden för bostadsföretag och borgen för bostadsrättsföreningar inrättades Bostadsdelegationen i juli 1998. Bostadsdelegationen har fram till början av september 1999 tagit emot 72 ansökningar. Av dessa har 41 överlämnats från regeringen. Delegationen har träffat överenskommelser om stöd med 15 kommuner.

Det finns också kommuner och landsting som har en problematisk situation som inte har sin upprinnelse i bostadsåtaganden och som kan behöva ett ekonomiskt stöd för att genomföra rekonstruktiva åtgärder. En kommuns eller ett landstings ekonomiska svårigheter kan bl.a. bero på ett antal olika yttre strukturella faktorer, som en svag ekonomisk tillväxt i regionen, negativ befolkningsutveckling eller behov av infrastrukturinvesteringar.

För att hjälpa de kommuner och landsting som har störst problem att till följd av sådana faktorer anpassa verksamheten till de ekonomiska ramarna har regeringen tillkallat en särskild delegation. Kommundeleagationens uppgift är att bereda ansökningar om ett eventuellt stöd ska lämnas till vissa kommuner och landsting. För de kommuner och landsting som delegationen bedömer har en *särskilt svår ekonomisk situation* och som till följd av *strukturella faktorer* har problem att nå det s.k. balanskravet ska förslag till överenskommelser om villkoren för stödet utarbetas. I detta arbete ska Kommundeleagationen överlägga med respektive kommun eller landsting om vilka åtgärder de bör vidta för att nå balans i ekonomin.

I kommittédirektiven för delegationen har utgångspunkterna för delegationens arbete för att säkerställa en likartad bedömning av de enskilda ansökningarna lagts fast (dir. 1999:65). Av direktiven framgår bl.a. att delegationen ska

- göra en grundlig analys av de enskilda kommunernas och landstingens ekonomiska situation,
- särskilt analysera kostnadssidan i ekonomin och göra jämförelser med andra kommuner eller landsting när möjliga åtgärder diskuteras,
- pröva ekonomiskt stöd dels mot kommunens eller landstingets egna ekonomiska förutsättningar, dels mot de aktuella åtgärdernas kostnad och ekonomiska effekt, och
- väga ekonomiskt stöd mot de ekonomiska ramar som regeringen förfogar över och den totala ekonomiska situationen för samtliga sökande kommuner och landsting.

Delegationen ska med andra ord göra en ingående analys av enskilda kommuners och landstings ekonomiska förutsättningar, där de yttre strukturella faktorernas effekter på ekonomin är viktiga utgångspunkter för bedömningen. Delegationen kan inte ensidigt lämna förslag om stöd, utan kommuner och landsting måste aktivt arbeta för att ta fram förslag till lämpliga åtgärder och bistå delegationen med de underlag som kan behövas för delegationens bedömningar. Ett annat krav är att kommunen

eller landstinget måste vidta åtgärder i syfte att effektivisera och rationalisera verksamheten innan ett stöd kan lämnas.

Mitt svar till Helena Bargholtz är därför sammanfattningsvis att med den ordning för beredningen som jag nu beskrivit kommer ansökningar om bidrag att handläggas på ett objektivet sätt. I de fall viljan att effektivisera och rationalisera verksamheten saknas i den enskilda kommunen eller landstinget ska inte stöd lämnas, oavsett politisk majoritet.

Prot. 1999/2000:8
28 september

*Svar på
interpellationer*

Anf. 25 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för svaret på min interpellation som rör den nya kommunakuten. Interpellationen har föranletts av olika tidningsartiklar i Skåne i somras om att den krisdrabbade regionen Skåne inte skulle få del av pengarna, 1,5 miljarder, i den nyöppnade kommunakuten.

Enligt en tidningsartikel framhåller statsrådet som motivering för detta att ”i landstinget Skåne har vi en inkompetent ledning. Det moderata styret har visat att man inte har förmåga att hantera kostnadsutveckling och sjukvårdsstruktur. Dessutom ligger man relativt lågt skattemässigt i Region Skåne.”

Detta är ett mycket anmärkningsvärt uttalande från ett statsråd. Självklart blir många skåningar mycket upprörda. Att ”brännmärka” en region som länge, oavsett politisk majoritet, har dragits med stora ekonomiska problem är ovärdigt för ett statsråd.

I svaret på min interpellation redogör statsrådet noggrant för de villkor som ska gälla för kommunakuten. Det är väl inte så mycket att formellt anmärka på, oavsett om man gillar kommunakuten eller inte – vi folkpartister gör inte det.

Men det finns ett par meningar som gör mig mycket osäker. Statsrådet talar i svaret om att ”kommunen eller landstinget måste vidta åtgärder i syfte att effektivisera och rationalisera verksamheten innan stöd kan lämnas. – – – I de fall viljan att effektivisera och rationalisera verksamheten saknas i den enskilda kommunen eller landstinget ska inte stöd lämnas, oavsett politisk majoritet.”

Då undrar jag: Vem har tolkningsföreträde här när det gäller kommuns eller landstings vilja att effektivisera och rationalisera? Är det regeringens särskilda delegation eller är det kommunen/landstinget? Jag är övertygad om att i dag, med det ekonomiska läge som råder i kommuner och landsting, avstår knappast någon av dem från att försöka att efter bästa förmåga effektivisera och rationalisera, eller är det inte så? Men kommuners och landstings förmåga att göra detta ska betygsättas av regeringens delegation. Och om delegationen inte ger godkänt blir det alltså inga pengar.

Jag läste i senaste numret av Kommun-Aktuellt att det inte är någon rusning till kommunakuten. Jag har också hört att borgerligt styrda kommuner och landsting avstår från att söka pengar. Man vill hellre klara sig själv.

Avslutningsvis vill jag ställa en rak fråga till statsrådet: Måste kommuner och landsting ha en hög skatt för att få del av kommunakuten? I så fall hur hög?

Anf. 26 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Vi fick ett konkret besked från Folkpartiets representant, att man inte tycker om inrättandet av Kommundelegationen och uppenbarligen inte heller den förespråkade satsning som regeringen nu gör för att hjälpa kommuner och landsting som är i en utsatt situation.

Situationen i Kommunsverige och Landstingssverige är den att skatteintäkterna kommer att öka mycket kraftigt under kommande år. Men det finns en del kommuner och landsting som till följd av strukturella faktorer, med en stark befolkningsminskning och problem till följd av det i form av tappade statsbidrag, sitter i en synnerligen besvärlig omställningssituation. De kommunerna befinner sig oftast i regioner som har stora regionala obalanser.

Regeringens beslut om att inrätta Kommundelegationen och att avsätta medel till dess förfogande syftar till att hjälpa dessa kommuner och landsting att nå en ekonomisk balans. Det är inte fråga om en under-skottstäckning. Det är inte fråga om att skjuta till ett belopp som bara löser situationen på kort sikt utan om att medverka i en process där man åstadkommer en kostnadssida som är anpassad till de långsiktiga intäkterna i kommuner och landsting.

För Skånes vidkommande ser vi framför oss – och det gäller många delar av landet – en situation där skatteintäkterna ökar väldigt kraftigt. Nästa år ökar de i Skåne med nästan 1,1 miljarder i förhållande till 1999.

I mina uttalanden har jag självfallet inte sagt att kommuner och landsting inte har rätt att söka pengar från Kommundelegationen. I stället har jag åberopat de krav som ställdes i direktiven till Kommundelegationen och som ska vara uppfyllda för att stöd ska kunna utgå, och dessa krav har jag redovisat i mitt interpellationssvar. Helena Bargholtz kan också ta del av dem i de kommittédirektiv som regeringen har utfärdat.

Som ett svar på den direkta frågan från Helena Bargholtz vill jag säga att Kommundelegationen naturligtvis ska väga in kommunernas och landstingens egna ekonomiska förutsättningar att hantera sina problem. Det är en faktor som ska finnas med i Kommundelegationens bedömningar om stöd ska kunna utgå till den enskilda kommunen eller det enskilda landstinget.

Kommundelegationen inrättades för att hjälpa kommuner och landsting, oavsett politisk färg, som har hamnat i en besvärlig ekonomisk situation till följd av bl.a. yttre strukturella faktorer.

Anf. 27 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Skälet till att Folkpartiet inte är särskilt trakterat av den nya kommunakuten är att systemet när det gäller den kommunala skatteutjämningen är alltför långtgående. Ovanpå detta skjuter nu regeringen till särskilda pengar. Då är det bättre att göra en översyn av det kommunala skatteutjämningssystemet så att det kan fungera som det var tänkt, nämligen som hjälp för de kommuner som har problem.

Jag ska kanske revidera min uppfattning när det gäller kommuners och landstings ansträngningar att rationalisera och effektivisera. Mitt intryck är att borgerligt styrda kommuner gör det, men socialdemokratiskt styrda kommuner kanske inte är lika intresserade av det. Jag var nog lite väl optimistisk därvidlag.

Då undrar jag: Ska delegationen tala om för de kommuner som man anser inte kan sköta sig hur de ska göra? Kommer man att, som vissa utländska banker har gjort i internationella sammanhang, gå ut och säga: Nu måste ni lägga om verksamheten si eller nu måste ni göra så? Det blir då ett slags överprövning av den kommunala och landstingskommunala verksamheten som man ägnar sig åt.

Min interpellation handlar ju egentligen om de uttalanden som statsrådet har gjort i Skåne och som har gjort skåningar och andra mycket förvirrade och frågande inför det hela. Men kan jag tolka statsrådets löfte om att det inte blir någon som helst politisk bedömning. Om Region Skåne – vilket man kanske inte vågar/tänker göra – ansöker om pengar, då skulle man kunna få medel från kommunakuten?

Anf. 28 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Helena Bargholtz hade på ett mycket enkelt sätt kunnat ta del av de kommittédirektiv som regeringen fattade beslut om samma dag som regeringen offentliggjorde sitt ställningstagande om att inrätta Kommundelegationen. Av dessa kommittédirektiv framgår det väldigt tydligt vilka villkor som gäller för att kunna komma i åtnjutande av stöd via Kommundelegationen.

Det ska naturligtvis inte göras några politiska bedömningar av vilken politisk majoritet det är som står bakom en ansökan till Kommundelegationen, utan det är den enskilda kommunens eller det enskilda landstingets reella ekonomiska förutsättningar som ska ligga till grund för dessa bedömningar.

Jag ska egentligen inte ge mig in i diskussionen om ifall borgerligt styrda kommuner och landsting är mer framgångsrika med att rationalisera och effektivisera verksamheten än kommuner med socialdemokratiska majoriteter. Jag gör bara det enkla konstaterandet att två tredjedelar av det samlade underskottet i landstingssektorn är hänförbart till Stockholms läns landsting, Skånes läns landsting och Västra Götalands läns landsting – alla dessa tre landsting är borgerligt styrda.

Det är belysande att Folkpartiet motsätter sig dessa insatser för att hjälpa kommuner som har stora strukturella problem till följd av den regionala obalans som vi har i Sverige och som blir alltmer tydlig. Vi måste naturligtvis satsa ännu mer offensivt på regionalpolitiska åtgärder som i grunden skapar förutsättningar för en tillväxt och en god sysselsättningsutveckling i hela landet.

Men vi står inför ett rejält problem i dag, nämligen att kommuner och landsting i delar av Sverige med en stark befolkningsutflyttning har svårt att på ett rimligt sätt klara av sina grundläggande åtaganden inom vård, omsorg och skola medan andra delar av landet med en mycket gynnsam sysselsättningsutveckling och befolkningstillväxt har helt andra förutsättningar, framför allt mot bakgrund av den kraftiga tillväxt som sker av skatteintäkterna under kommande år.

Sammantaget räknar vi med att man ska ha ett finansiellt sparande i kommunsektorn på nästan 10 miljarder kronor under nästa år, men det finansiella sparandet är mycket ojämnt fördelat över landet.

Anf. 29 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! När det gäller de tre landsting som statsrådet tog upp vill jag bara påminna om att de hade socialdemokratiska majoriteter under den förra mandatperioden medan de nu har borgerliga majoriteter. För Stockholm läns landstings del skiftar majoriteten från mandatperiod till mandatperiod. Så det är svårt ibland att ta ställning till vem som är skyldig till det ena och vem som är skyldig till det andra. Denna diskussion är fullständigt meningslös.

Självfallet ska vi försöka att åstadkomma bra villkor. Men vad jag tycker är så konstigt är att vi först har ett kommunalt skatteutjämnningssystem som omfattar både kommuner och landsting och sedan inrättas det en kommunakut som pytsar ut pengar. Hur blir det sedan då? Hur många system ska vi ha? Det blir ganska knepigt för kommuner och landsting att veta hur de ska bete sig. Den kommunala ekonomin kan bli väldigt tillstökad om man dels får pengar från skatteutjämnningssystemet, dels från kommunakuten, dels från några ytterligare medel. Hur ska kommunerna känna att de över huvud taget har något grepp om sin egen ekonomi? På något sätt måste vi rensa i det här.

Mitt inlägg var föranlett av de uttalanden som jag inte tyckte om att statsrådet gjorde beträffande förhållandena i Region Skåne. Men nu har jag fått löfte om att detta i alla fall kommer att bli schyst politiskt hantelat. Men, som sagt, det behövs ett annat utjämnningssystem.

Anf. 30 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det känns ju ganska bra att Folkpartiet – eller åtminstone Helena Bargholtz – står i frontlinjen för ett väl fungerande utjämnningssystem. Så lät det inte i våras när vi hade den stora debatten om utjämnningssystemet.

Däremot är det så – och det kommer vi aldrig att kunna bortse ifrån – att det inträffar saker om inte täcks upp av det kommunala utjämnningssystemet, hur förfinat vi än gör det. Se bara på erfarenheterna från Bostadsdelegationens arbete.

I delar av landet har man fått bekymmer med sina kommunala bostadsbolag till följd av just den starka befolkningsutflyttningen. Då kan man låta de kommunerna själva handskas med dessa problem utan att staten blandar sig i. Men det är ett väldigt kortsiktigt och snävt synsätt. Dessa problem är ju en följd av den starka regionala obalansen och de stora befolkningsutflyttningarna. Då kan det behövas – och det har Bostadsdelegationens arbete visat – att staten går in med särskilda åtgärder i den situationen.

Oavsett hur effektivt utjämnningssystem vi har kommer vi alltid att hamna i en situation där det inträffar yttre faktorer som påverkar förutsättningarna för att hantera den kommunala ekonomiska situationen i enskilda kommuner och landsting. Då måste vi ha ett instrument för att kunna möta detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Bordläggning

Prot. 1999/2000:8
28 september

Anmälades och bordlades
Propositioner
1999/2000:5 Personskadeskydd för studenter
1999/2000:10 Ett reformerat studiestödssystem

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 24 september

1999/2000:18 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Beskattningsavdrag för utlandssvenskar

1999/2000:19 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till socialminister Lars Engqvist

Barns och ungdomars psykiska hälsa

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 september.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 september

1999/2000:24 av *Lennart Gustavsson* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Flyktingförläggning i Vingåker

1999/2000:25 av *Ulf Björklund* (kd) till finansminister Bosse Ringholm

Skattebefrielse för etanoltillverkning

den 27 september

1999/2000:26 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Mona Sahlin

Arbetsrätt med etik

1999/2000:27 av *Lennart Beijer* (v) till statsrådet Mona Sahlin

Smalspåriga järnvägen Hultsfred–Västervik

1999/2000:28 av *Lena Ek* (c) till näringsminister Björn Rosengren

Postens kassaservice

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 oktober.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 september

1998/99:885 av *Sonja Fransson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Rättssäkerheten för de mest utsatta grupperna i samhället

den 23 september

1999/2000:10 av *Ronny Olander* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Internethandelns effekter på statens skatteintäkter

den 24 september

1998/99:882 av *Per Lager* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Idefjorden

1998/99:897 av *Rolf Gunnarsson* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Miljöeffekter vid höjning av dieselskatten

1998/99:904 av *Gudrun Lindvall* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Metaller i slam

1999/2000:1 av *Karin Svensson Smith* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Trafikmängder och miljökonsekvenser för Öresundsbron

1999/2000:9 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister
Margareta Winberg
Missförhållanden i de djuretiska nämnderna

den 28 september

1999/2000:17 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till näringsminister
Björn Rosengren
Arbetsmarknadsåtgärder för unga arbetshandikappade

Svar 1998/99:885 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 28 september.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbproto-
koll tisdagen den 12 oktober.

16 § Kammaren åtskildes kl. 15.38.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ny riksdagsledamot, m.m.....	1
3 § Avsägelser.....	1
4 § Meddelande om kompletteringsval till vissa utskott.....	2
5 § Meddelande om val.....	3
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
7 § Svar på interpellation 1999/2000:1 om kvinnomisshandel.....	4
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	4
Anf. 2 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	6
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	7
Anf. 4 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	7
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	8
Anf. 6 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	9
Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	9
8 § Svar på interpellation 1999/2000:6 om domstolsnedläggningar.....	10
Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	10
Anf. 9 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	11
Anf. 10 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	12
Anf. 11 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	13
Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	13
9 § Svar på interpellation 1999/2000:3 om telemedicin.....	14
Anf. 13 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	14
Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c).....	16
Anf. 15 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	17
Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c).....	17
10 § Svar på interpellation 1999/2000:5 om arbetslösheten.....	18
Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	18
Anf. 18 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	19
Anf. 19 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	20
Anf. 20 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	21
Anf. 21 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	22
Anf. 22 RUNAR PATRIKSSON (fp).....	22
Anf. 23 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	23
11 § Svar på interpellation 1999/2000:2 om den nya kommunakuten.....	23
Anf. 24 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	23
Anf. 25 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	25
Anf. 26 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	26
Anf. 27 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	26
Anf. 28 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	27
Anf. 29 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	28
Anf. 30 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	28
12 § Bordläggning.....	29
13 § Anmälan om interpellationer.....	29

Prot. 1999/2000:8	14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	29
28 september	15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	30
	16 § Kammaren åtskildes kl. 15.38.	30
